

Сярэдні Усход — чарговая фаза камуністычнага наступу

(Заканчэнне з 1-ай бачыны)

САВЕЦКІ ДЭСАНТ У СЫРЫ

Апёкшыся ў Ярданіі, Крэмль ні спыніў свайго наступу ў гэтым кірунку, але пастановіў выбраць іншы пункт для свайгі афэнзывы. Гэтым пунктаам сталася Сырыя, дзе, як называў апошнія выпадкі лейтэнант «Таймс», быў выкінуты савецкі дэсант.

Ход гэтых выпадкаў быў наступны. Спачатку ўздзіла ў Москву сырыйская ўрадавая делегацыя, у выніку чаго Саветы згадліліся даць Сырыі вялікую гаспадарскую ў тэхнічную дапамогу на выгадных для апошніх умовах. Хаця аб вайсковай дапамозе нічога не успаміналася, але падчас пераговораў з сырыйскай делегацыяй, увесь час прымаўшы ўдзел маршал Сакалоўскі. Хутка пасля гэтага Саветы начали масава дастаўляць Сырыю сваё аружжа ў высыльцаў вайсковых спэцыялістах і тэхнікаў.

Адразу-гэ пасля паварату сырыйской делегацыі з Москвы ў Сырыі адбыўся пераварот і фактычнай ўлада перайшла ў рукі вайсковага дыктатуры. Кораткі перад гэтым успомінены пракамуністычны палкоўнік Сэрай, які разам з Серавам прыгатавіў змову супраць Ярданіі, зрабіў пераворот у сырыйскай арміі й поўнасцю апанаваў ейнае галоўнае камандаванье. Было выкінута зь кіраўнічых становішчаў у арміі дзесяць прызначаных на настроеніях да Захаду высокіх ахвіцераў, авбінавацьных у «змове з заходнімі імперыялістамі» супраць незалежнасці Сырыі, а іхнае месца занялі камуністы або аракамуністычна настроеныя ахвіцёры.

Треба адцеміць, што палкоўнік Насэр ахвотна прымае савецкую венчаную дапамогу ў выкарстоўвае свае прызыны дачыненіі з Саветамі ў ігры супраць Захаду, але ні мае намеру камунізаваць свае краіны і замініць яе на савецкага сателіта. Тому Москва, не дасягнуўшы канчальны мэты ў Эгіpte, начала незалежнасць ад яго шукаць іншых пунктав, дзеяя стварэння сваёй выпадковай базы на Сярэднім Усходзе. Быўшы паў на Ярданіі, дзе камуністычныя элементы, падзержкваваныя Саветамі, прабавалі зрабіць камуністычны пераварот і здрэнізаць віхры на тэхнічнага Захаду каралю Гусейну. Толькі цяпер Вялікабрытанія неафіцыяльнай дарогай, — бо па пасярэдніцтвам сваіх дыпляматычных карэспандэнтаў — падала да ведама, што ярданскі пераварот прыгатоўляўся беспасрэдна Москвой. Шаф савецкага бяспечнасці генэрал Серай прыбываў апошнім 10 дзён ліпеня ў стаўліцы Сырыі Дамашку і супольна з пракамуністычнымі эфзам сырыйскіх разьведкі палкоўнікам Сэрам прыгатоўляў пляны перавароту ў Ярданіі, які меўся быць праведзены пры помачы ярданскіх ўдзекаючы, што заходзіліся на тэхнічнага Сырыі, і сырыйскіх камуністычных. Гэтаму задуму перацікдзіла ўзноў Амерыка, якая, на моцы дактрыны презыдэнта Айзэнгауэра, адклінулася на просьбу каралю Гусейна і выслала ў кірунку Ярданіі сваю 6-ю флёту. Такім чынам канфлікт быў злыўкідаваны, бо Саветы не зарызкалі прыняць вызыў Амерыкі, што магло бы прывесці да адкрылага ёю канфлікту.

Сырыйскі прэзыдэнт Куватлі, які зьяўляецца праціўнікам камунізму Сырыі, нядаўна выяжджаў у Эгіpt, дзе меў доўгі нарада з палкоўнікам Насерам. Быўшы пашыраны слухі, што ён назад у Да-маскі ужо вернецца ў зрачніце свайго прэзыдэнтскага становішча. Тымчасам Куватлі нядоўна вярнуўся ў Сырыю, што прывяло да некаторага ўспакаенія апініі. Ен асьветніцтву, што Сырыя ня будзе камуністычнай, астасцца ін'яртальнай, але за апошнія выпадкі авбінаваць галоўна Амерыку, закідаючы ёй уменьшэнне ўнутраных спрэвідзеній Сырыі, на-

маганыне прыцягнучы Сырыю да Багадзкага пакту й дактрыны Айзэнгауэра, а так-же падтрымліваныне Ізраэля ў ягонай палітыцы супраць арабскага съвєту.

Ня трэба й даводзіць, то эвэнтуальнае апанаваныне Сырыі Саветамі прынесла-б неабітчайшыя школы для Захаду. Саветы, здабыўшы ў Сырыі выпадковую базу, называўчай ўзмоцні-б дэструкцыйную дзейнасць у іншых арабскіх краінах, намагаючыся зусім выцнучу адтуль заходніх ўпłyўў і стварыць супраць Захаду монінае заплечча з паўднёна-ўсходнім кірунку. Да гэтага трэба дадаць, што праз тэрыторыю Сырыі праходзяць галоўныя нафтаправоды заходняеўрапейскіх дзяржаваў, якія былі ўжо раз перарваныя Сырыйцамі падчас суськага канфлікту.

Таму нічога дзіўнага, што сырыйскія выпадкі выклікалі на Захадзе вялікае занепакаеніе й называўчай ажыўліві дылімательную актыўнасць.

КЛІН ВЫГАНЯЦЬ КЛІНАМ

Зразумела, што ў ваблічы такай небяспекі Захад прымае ўсякія меры, каб не дапусціць да саветызациі Сырыі. Палажэнніе Захаду чицкае ў суязні з тым, што ён ні можа дзеяць беспасрэдна, бо дактрына Айзэнгауэра ня можа мець прытарнаванына ў выпадку Сырыі. Ня ў прыклад Ярданіі, дзе прыгатоўлялася камуністычна змова зонку і дзе кароль Гусейн выразна прасіў Захад помочы, у Сырыі пераварот адбываўшыся ўнутры і тут нікто не намераны прасіць помочы з боку Захаду.

Таму ўся заходняя акцыя праводзіцца за пасярэдніцтвам суседніх з Сырыі музулманскіх краінаў, якія або варожы камуністам і запрызываныя з Захадам, як Туреччына, Грек, Саўды Арабія і Ярданія на чале з каралём Гусейнам, або якія, хоць і няпрызываны ў дачыненіі да Захаду, як прыкладам Эгіpt, але не хадзелі-б саветызациі Сырыі. Зь кіраўнікамі гэтых краінаў увесе час праводзіцца нарады амэрыканскіх дзяржаваў і падсе-крэтар Лёй Гэндерсон, які знаходзіцца пяцеру Тураччыне і зьяўліцеца выдатным знаткам Сярэдняга Усходу і Савецкага Саюзу. Ен рэпрэзэнтуе палітыку войстрага курсу супраць камунізму і зьяўліцеца гарачым прыхільнікам супрасрэдніцтва з арабскімі краінамі.

Треба, аднак, прызнаць, што намаганьні супрацьдзеяння за пасярэдніцтвам самога арабскага савету зьяўлілеца мэртвымі, але недастатковымі. Недастатковымі для таго, каб съткнучы Саветы з тых пазыцыяў на Сярэднім Усходзе, якія ёнк занялі на якіх дастаткована замацаваліся.

Даслоўна ўсе іншадычы Захаду ў разыгрышы з камуністычнымі саветамі мелі свайгі галоўной прычынай тое, што Захад перед кожнымі канкрэтнымі камуністичнымі наступамі памяці вылучна абаронніцкія пазыцыі, а ніколі ня пераходзіць да контранаступу. У халоднай вайне, падобна як і ў вайне гарачай, контранаступ не авбязкава павінен быць прадпрыяты на тым адрэзку фронту, на якім наступае праціўнік, але там, дзе

Крызіс выпраўлення ў Пэкіне

(Працяг)

У папярэднім нумары «Бацькаўшчы-ваў ніякай дэмакраты». На мітынгу Народнага банку неасцярожная крытыка сцвярджае, што пасля сямі гадоў прымусовага маўчанія людзі сталіся «станчай вадой у лужынке». Крытыка ўдакладняе: «мы злосныя, але мы ня маём адзагі гаварыць... Аднак некаторыя камунізміе «сотні кветак». Артыкул быў вымушаны ў французскай газэце «Ле Монд».

Працягвае зъмяшчаць вытрымкі з гэтага артыкулу, які падае непасрэднія і пазнейшыя вынікі кароткага перыяду «лібералізацыі» камуністычнага рэжыму ў кантынентальнім Кітай.

*

«Калі вы маеце нешта сказаць — гаварыце. Калі вы гаворыце, кажіце ўсё». Вясной 1957 году газэта «Жэнімнікь-ба» паведаміла, што гэтага новага тэмдня пададзенае самым Мао-Цз-Тунгам. Газэта дабаўляе такую важную дэталь: «Калі вы гаворыце — нікіх закідаў вам да гэтага работніца ня будзе».

«Як захоўваюцца начапаткі Кітайцы, якіх зъбираюць на мітынгі, дыскусіі і крытыкі? Так, як-бы яны мелі заштыты. Яны баяцца гаварыць і прызываюцца да гэтага ў падобных словамах: «Мы дрыжым як польныя казлікі на холадзе, — заявіў адзін прафэсар універсітэту. Мы баймося цяпера пачаць адкручуць гайкі. Галоўнае ціпер — гэта гаварыць. Але калі я скажу ўсё, што думаю, я будуць мене трактаваць, як контроверзіоніст?»

«Прадстаўнікі аднай некамуністычнай сатэлітнай партыі ў Тыен-тсін заяўляюць, што яны за сваю крытыку баяцца праціўнікі, якіх зъмушчылі ў аднай большашае ўражанье кітайскай змовы. Прэфэсары пэкінскай авіяцыйнай школы хоць і леща заставацца нямымі, «бо ўжо на працягу толькі год мясцовы камітэт партыі не пададзёр-праціўнік зъяўліцеца на найслабейшым».

Такім наіслабейшым пунктам праціўніка ёсьць сінія сатэлітнай краіны Сярэдня-Усходній Еўропы і сам Савецкі Саюз. Праўда, дзякуючы падобнай пасынка Захаду падчас савецкага масакрыту вугорскага паслышанія, за зялезнай васлонай пануе пачуцьцё вялікае кірунку ў дачыненіі да Захаду. Ня гле-дзячы, аднак, на гэта, паніваленіе бальшавізмам народы ўсе свае надзеі на вызваленіне зъвязваюць ўсё-ж з Захадам. Таму яшчэ на познанія вярнуцца да палітыкі вызваленія, пад лёзунгам якой рэспубліканская партыя й прэзыдэнт Айзэнгауэр ішлі каралісці на выбары.

На можа быць наіменшага сумлеву, што салідна і ў глябальнай маштабе паведзеная палітыка вызваленія, станоўчы наступ супраць камунізму ў галіне пропагандовай, палітычнай, дыліматачнай і эканамічнай панічнай перапалохалі-б Саветы ў змуслі-б іх у іхнай собственности абароне да адступлення. Гэта, на нашу думку, адзіны ратунак ад нахільнай катастрофы, які можа гарантаваць поўны пасльех і зусім не награжае выбухам новае съветавае вайны.

Язэп Карапеўскі

(Заканчэнне на 3-й б.)

Творы Максіма Багдановіча

2)

1909

ХРЭСЬБІНЫ ЛЯСУНА

З цыклу «Лясун»

Бор шумеў, наявіваў зводны сон,
А у ім ціхі гул раздаваўся, —
Гэта ў небе лясун калыхаўся
На віршынях вялізных сасон.
Яму месяц маркотны съвяціў,
Падымалі крыжкы ў неба елі,
І у сіней нябеснай купелі
Душу дзікую ён ахрысьціў.

* * *

Прывольная, цёмная пушча:
Вялізныя ліпы, дубы,
Асінніку, ельніку гушча,
Між хвоі апалай — грыбы.

Усё дзіка, пустынна імшыцца,
Агністая съпёка стаіць.
На моху між сълелай брушніцы
Лясун адзінокі ляжыць.

Каравая моршчыцца скура,
Аброс цёмным мохам, як пень,
Трасе галавою панура,
Бакі выгравае ўвесе дзень.

Гляджу на яго я паныла, —
На сэрцы і жаль і жуда.
Усё зынкла — і ўдаласць, і сіла!
Прапала, як дым, як вада!

* * *

Сосны, елкі, хвоя, хвошчы,
Цёмны мох.

Чую я — лясун касматы
Тут залёг.

Паваліўся ён на хвоі,
На кары,
І усім калыхыць, дзівіжыць
У бары.

СТАРАСЬЦЬ

Палаюць асіны, каліны,
Чырвоныя съплюць лісты,
І вязкай жаўдзекочай гліны
Цяжкія ўскрываюць пласты.

Брыдзець, пахіліўся панура,
Лясун на раздолыі дарог.
Стара абшарпана скура,
Зламаўся аб дзерава рог.

Дарога ўся ў лужах. Размыта
Дажджком праліўным каляя:
Гразъ чаўкаець сквальна капытъ,
Шуршыць, адпаўзае зъмяя.

Касматая шэрсьць перамокла,
Стаміўся стары ён, прадрог;
Лёд тонкі і войстры, як съцёкла,
Капытъ царапае ног.

Съплюае дайсіці да трасіні:
Там — мяккія, цёплія ѹмхі,
А тут толькі плачуць асіны,
Ды б'юцца галіны вальхі.

ПУГАЧ

Загарэліся крывёю вочы. Мкненца
Зъ цёмнай елкі гук жуды і съмеху
І далёка голас аддаеща,

Пракацілася па лесе рэха.
Дрыжучы увесе, канца чакаеш ночы,
Усё здаецца — ўстаў Лясун вялікі,
Чырвансце зъл

Сельскагаспадарскае пытанье ў Беларусі

За апошняі сто гадоў у Беларусі ўжо чатыры разы мянялася форма земля-карыстаньня. Аднак і да апошняга часу зямельная проблема засталася не разъвязаная, бо калгасна систэма не адказвае жаданням і патрэбам беларускага народу. Таму агавароные зямельная пытанья на бáчынах «Бацькаўшчыны» бязумоўна вельмі пажаданае ю карыснае.

Першая зямельная рэформа ў Беларусі адбылася пасля скасаванья прыгону. Аднак гэтая ласка цара Алаксандра II мала прынесла беларускаму сялянству радасць і дабрабыту. Пры на-дзяленыі зямлёю быўных прыгонных было зроблено шмат крыдыў сялянству з боку аштарнікаў і розных землўпрад-кавальникаў. Былая дворня, якая абслу-гоўвала аштарнікаў, не атрымала поўных зямельных надзелаў. Відаць, закона-даўцы тады ўжо мелі на ўзвес, каб і на-шадкі дваровых заставаліся батракамі. Надзяленне зямлёю праводзілася так, што ўсё нягодныя землі і балоты даста-ліся сялянам. І наадварот, мурожныя і прыроначныя заліўныя сенажакі і най-большія урадлівія палі ўышлі ў склад пансікіх мэйнтаў. Шмат вёсак было пазбаўлена навет выпасаў. У тыхіх вы-падках было прыдуманае г.зв. «срэ-тутнае права». У выніку такой рэформы паміж сялянамі і аштарнікамі ўзынікалі судовыя працаы, якія звычайна закан-чваліся на карысць аштарнікаў.

На зделеў развязаце зямельнае пра-блемы і царскі міністар Сталыпін. Паслья рэвалюцыі 1905 году ў прынай над-звычайнія крокі да рассялення буй-ных вёсак на хутары. Хутарская форма землікарыстаньня падабалася тым сялянам, якія ў вёсках мелі каля 10-15 гектараў зямлі. На тыхіх хутарах дабрабыту сялян у хуткім часе павялічваўся. Хутарская систэма развязала ініцыятыву сялян.

Аднак Сталыпін, сам буйны земліяла-сьнік, энергічна абараняў недатыкаль-насць зямельнай собаскай аштарнікай і не знайшоў ніякіх матчымасці, каб ходы на ўмовах выкупу павялічыць зя-мельны фонд вёсак, які падлягала рас-сяленню на хутары. У выніку такой падыктаванай зямельнай сялянам, якія ў вёсках мелі каля 10-15 гектараў зямлі. Такіх разъмераў хутар не забясьпечваў існавання сялянскай ся-м'і. Хутары, як і надзельныя землі, на-былі забясьпечаны законам ад сямейных падзеяў, таму наимнучча праз не-калькі год былі раздроблены.

Паслья Лютайскай рэвалюцыі зямель-нае пытанье набыло надзвычайнае ак-туальнасці. Сялянскія сходы, розныя зезды і канфэрэнцыі на ўсе лады аб-гаварвалі шляхі новага пасльярэвалю-цінага жыцця. Мяркавалася паўроз-наму. Беззямельныя патрабавалі зямлі, заможнае сялянства таксама разылчыва-ла на дадатковую зямлю.

Паслья заходу ўлады на Беларусі бальшавікамі зямельнае пытанье на-было яшчэ большае актуальнасці. Са-вековая ўлада прынесла з сабой на толь-кі розныя амбекавані, але й вялікую галадоўку. З гэтага прычыны вясковая і работнікі прадпрыемстваў, асабліва

былія вясковы, шукалі ратунку ад го-ладу на зямлі. Хаатычна захопліваліся аштарніцкія, царкоўныя і іншыя землі, засаджаліся бульбаю, засяваліся греч-каю, просам — тымі культурамі, якія больш патребныя дзеля харчаваньня. По-руч з гэтым, камуністычная працаганда сулила заможнае і лёгкае жыццё ў сельскагаспадарскіх камунах, пад якія ад-даваліся пансікі мэйнта з жывым і мёртвым інвентаром. Беларускія сялянства адкінула «камуну», як нову фор-му землікарыстаньня. Камуністычная працаганда не дасягнула такім чынам мэты. На Беларусі сельскагаспадарскіх камунай амаль што й на было. Сялянін чакалі ад новай улады сталага і ўстой-лівага землікарыстаньня.

Між тым, яшчэ да заходу ўлады баль-шавікамі беларускі нацыянальны актыў, згуртаваны вакол Рады БНР, на ёй мен-шай актыўнасцю амбяркоўваў зямельнае пытанье. Ужо тады фактычна выкры-шталівалася думка, што пасляковая форма землікарыстаньня больші за ўсю-юю іншую будзе адказваць умовам жыцця і жаданням асноўнай масы беларускага сялянства.

Практичнае правядзенне ў жыццце мерапрыемствам дзеля паднімці разу-ранай войнамі сельская гаспадарка на Беларусі было ўскладзена на ведамага беларускага патрёту народнага каміса-ра земліроўства БССР Зымітра Прыши-цава. Выйшаўшы з сялянства, ён добра разумеў прычыны адсталасці сельской гаспадаркі ў Беларусі. Апрача гэтага, Прышичаву ўдалося адведаць Данію і Нямеччыну, дзе ён дасканала пазнамі-ўся із становішчам сельской гаспадаркі ў гэтых краінах.

Прышичаваў быў перакананы, што каб накіраваць у карацішы тэрмін сель-скую гаспадарку Беларусі на шляхе пра-грэсу, патрэбна безадкладна правесці ў 1923 годзе, бо патрэбны быў час, каб падрыхтаваць значную колькасць ка-морнікаў.

Пасёлкі нарэзваліся ад піці да сямі гаспадарак. Кажны пасялковец надзяляўся зямлёю ў залежнасці ад коль-касці душ у сям'і, але на мешні піці быў забясьпечаны законам ад сямейных падзеяў, таму наимнучча праз не-калькі год былі раздроблены.

Паслья Лютайскай рэвалюцыі зямель-нае пытанье набыло надзвычайнае ак-туальнасці. Сялянскія сходы, розныя зезды і канфэрэнцыі на ўсе лады аб-гаварвалі шляхі новага пасльярэвалю-цінага жыцця. Мяркавалася паўроз-наму. Беззямельныя патрабавалі зямлі, заможнае сялянства таксама разылчыва-ла на дадатковую зямлю.

Паслья заходу ўлады на Беларусі бальшавікамі зямельнае пытанье на-было яшчэ большае актуальнасці. Са-вековая ўлада прынесла з сабой на толь-кі розныя амбекавані, але й вялікую галадоўку. З гэтага прычыны вясковая і работнікі прадпрыемстваў, асабліва

леткі знаходзіліся вакол пасёлку. Упа-радкаваныне вуліцы, дарогаў, арганіза-ция выпасаў, навет падшуканыне пасту-ха і цэлы рад іншых дробных пытань-няў на пасёлку развязваліся значна ліг-чай і прасцей, чымся на хутары.

Беларусь багатая тарфянімі балотамі, якія патраўляюць мэльярды. Арганіза-ция гэтай працы цяжкая, але яна лігчай можа быць ажыццёўленая ў пасёлках, чымся на хутарах. Ни траба асобных до-вадаў, каб перакананы, што сучасная асабістая гаспадарка на можа абысціся на толькі бяз простых, але і складаных сельскагаспадарскіх машын. Набыць цéх іх патраўяне значных сиродкаў і мета-згоднага выкарыстаньня. Хутар на ў сл-лах выкарыстаньня сучасную тэхніку, у той час як пасёлак гэтую матчымасць мае ў большай ступені.

Звычайна арганімічную, заатхінчную і іншую дапамогу сельской гаспадарцы павінны арганізація дзяржава, якой не абыякава, у якім кірунку будзе разыві-вацца сельская гаспадарка ў краіне. Пры пасёлкавай систэме дзяржавной дапа-могу можна выкарыстаць з большай эфектунасцю, чымся на хутарох.

Пасялковец не адрываеца і ад агуль-нага грамадзкага жыцця. Ён разам з іншымі прымушаны руціць аб школе, радыяфікацыі, электрычнасці і іншых мерапрыемствах, тагі патрэбных і неаб-ходных для сучаснага жыцця. Пры ўсім ініцыятыве пасялкоўца нічым не амбяжоўваецца.

Напасльедак, пасялковец не адчувае сябе бездапаможным, бо ён жыве не на адзіноце. Ён можа заўсёды разылічваць на хутку ў блізкую дапамогу ад сусед-дзяў у няшчасці ў бяздзе, якія нечакана можа зваліцца на чалавека ці навет на целую сям'ю. Тым больш, што ў пасёлак падпіраліся людзі добрахвотна, зъвя-заны свяятымі таварыствам і добрым знаёствам.

Карысная й прагрэсіўная дзейнасць Прышичэпава ў галіне перабудовы сельской гаспадаркі і пераводу яе на пасёлкі была спыненая прымусовай калекты-візацый. Пачалася яна плачам і роспашай тысячай беларускіх сялянскіх сем'яў, якія дойдзімі эшалонамі з усіх стан-ціў у закратаваных вагонах накіроўваліся на пакуту ў Сібір, Котлас, на Амур і г. д. Сядро гэтых пакутнікаў сыш-тракаліся ў пасёлкоўцы, якія за 4-5 гадоў, жывучы ў пасёлках, паспелі стацца «кулакамі». Нежаданы ўсіці ў калгас і съемляльцы адкрыты адхіліць калгасны рай ды астатаца на пасёлку быў запраўдай прычынай іхнай па-куты.

У часы калектывізаціі камуністычная працаганда прыляжыла шмат старанін-нага, каб ачарніць сумленную ў адданую дзейнасць Прышичэпава. Прышичэпаву ўзвінавачаны ў тым, што на прак-тыцы праводзіў у жыцці тэорию на-цыянал-дэмакратай у сельскагаспадар-скім пытанні, якія хапелі ператвары-ць «бедную балоціта-сумнью Беларусь у новую Данію». Карысная дзейнасць бе-ларускага патрёты была пагардліва-нала-гасны рапай ды астатаца на пасёлку быў адвінавачаны ў тым, што на прак-тыцы праводзіў у жыцці тэорию на-цыянал-дэмакратай у сельскагаспадар-скім пытанні, якія хапелі ператвары-ць «бедную балоціта-сумнью Беларусь у новую Данію». Карысная дзейнасць бе-ларускага патрёты была пагардліва-нала-гасны рапай ды астатаца на пасёлку быў адвінавочаны ў тым, што на прак-тыцы праводзіў у жыцці тэорию на-цыянал-дэмакратай у сельскагаспадар-скім пытанні, якія хапелі ператвары-ць «бедную балоціта-сумнью Беларусь у новую Данію». Карысная дзейнасць бе-ларускага патрёты была пагардліва-нала-гасны рапай ды астатаца на пасёлку быў адвінавочаны ў тым, што на прак-тыцы праводзіў у жыцці тэорию на-цыянал-дэмакратай у сельскагаспадар-скім пытанні, якія хапелі ператвары-ць «бедную балоціта-сумнью Беларусь у новую Данію». Карысная дзейнасць бе-ларускага патрёты была пагардліва-нала-гасны рапай ды астатаца на пасёлку быў адвінавочаны ў тым, што на прак-тыцы праводзіў у жыцці тэорию на-цыянал-дэмакратай у сельскагаспадар-скім пытанні, якія хапелі ператвары-ць «бедную балоціта-сумнью Беларусь у новую Данію». Карысная дзейнасць бе-ларускага патрёты была пагардліва-нала-гасны рапай ды астатаца на пасёлку быў адвінавочаны ў тым, што на прак-тыцы праводзіў у жыцці тэорию на-цыянал-дэмакратай у сельскагаспадар-скім пытанні, якія хапелі ператвары-ць «бедную балоціта-сумнью Беларусь у новую Данію». Карысная дзейнасць бе-ларускага патрёты была пагардліва-нала-гасны рапай ды астатаца на пасёлку быў адвінавочаны ў тым, што на прак-тыцы праводзіў у жыцці тэорию на-цыянал-дэмакратай у сельскагаспадар-скім пытанні, якія хапелі ператвары-ць «бедную балоціта-сумнью Беларусь у новую Данію». Карысная дзейнасць бе-ларускага патрёты была пагардліва-нала-гасны рапай ды астатаца на пасёлку быў адвінавочаны ў тым, што на прак-тыцы праводзіў у жыцці тэорию на-цыянал-дэмакратай у сельскагаспадар-скім пытанні, якія хапелі ператвары-ць «бедную балоціта-сумнью Беларусь у новую Данію». Карысная дзейнасць бе-ларускага патрёты была пагардліва-нала-гасны рапай ды астатаца на пасёлку быў адвінавочаны ў тым, што на прак-тыцы праводзіў у жыцці тэорию на-цыянал-дэмакратай у сельскагаспадар-скім пытанні, якія хапелі ператвары-ць «бедную балоціта-сумнью Беларусь у новую Данію». Карысная дзейнасць бе-ларускага патрёты была пагардліва-нала-гасны рапай ды астатаца на пасёлку быў адвінавочаны ў тым, што на прак-тыцы праводзіў у жыцці тэорию на-цыянал-дэмакратай у сельскагаспадар-скім пытанні, якія хапелі ператвары-ць «бедную балоціта-сумнью Беларусь у новую Данію». Карысная дзейнасць бе-ларускага патрёты была пагардліва-нала-гасны рапай ды астатаца на пасёлку быў адвінавочаны ў тым, што на прак-тыцы праводзіў у жыцці тэорию на-цыянал-дэмакратай у сельскагаспадар-скім пытанні, якія хапелі ператвары-ць «бедную балоціта-сумнью Беларусь у новую Данію». Карысная дзейнасць бе-ларускага патрёты была пагардліва-нала-гасны рапай ды астатаца на пасёлку быў адвінавочаны ў тым, што на прак-тыцы праводзіў у жыцці тэорию на-цыянал-дэмакратай у сельскагаспадар-скім пытанні, якія хапелі ператвары-ць «бедную балоціта-сумнью Беларусь у новую Данію». Карысная дзейнасць бе-ларускага патрёты была пагардліва-нала-гасны рапай ды астатаца на пасёлку быў адвінавочаны ў тым, што на прак-тыцы праводзіў у жыцці тэорию на-цыянал-дэмакратай у сельскагаспадар-скім пытанні, якія хапелі ператвары-ць «бедную балоціта-сумнью Беларусь у новую Данію». Карысная дзейнасць бе-ларускага патрёты была пагардліва-нала-гасны рапай ды астатаца на пасёлку быў адвінавочаны ў тым, што на прак-тыцы праводзіў у жыцці тэорию на-цыянал-дэмакратай у сельскагаспадар-скім пытанні, якія хапелі ператвары-ць «бедную балоціта-сумнью Беларусь у новую Данію». Карысная дзейнасць бе-ларускага патрёты была пагардліва-нала-гасны рапай ды астатаца на пасёлку быў адвінавочаны ў тым, што на прак-тыцы праводзіў у жыцці тэорию на-цыянал-дэмакратай у сельскагаспадар-скім пытанні, якія хапелі ператвары-ць «бедную балоціта-сумнью Беларусь у новую Данію». Карысная дзейнасць бе-ларускага патрёты была пагардліва-нала-гасны рапай ды астатаца на пасёлку быў адвінавочаны ў тым, што на прак-тыцы праводзіў у жыцці тэорию на-цыянал-дэмакратай у сельскагаспадар-скім пытанні, якія хапелі ператвары-ць «бедную балоціта-сумнью Беларусь у новую Данію». Карысная дзейнасць бе-ларускага патрёты была пагардліва-нала-гасны рапай ды астатаца на пасёлку быў адвінавочаны ў тым, што на прак-тыцы праводзіў у жыцці тэорию на-цыянал-дэмакратай у сельскагаспадар-скім пытанні, якія хапелі ператвары-ць «бедную балоціта-сумнью Беларусь у новую Данію». Карысная дзейнасць бе-ларускага патрёты была пагардліва-нала-гас

Літаратурны Дацак

Уладзімер Дудзіцкі

Новыя вершы

* *

Наши думкі трывогай будзяцца:
а ці прыйдзе яна, ці збудзецца?..

І калі, у якім-жа месяцы
сум грымотамі хмар разьмесіцца?..

Ці увесну, ці позна ўвосені? —
і чакаем яе і просім мы:

— Не спазыніся, Сястрыца-Вольніца,
сказаць слова сваё Навольніцы:

«Калі думкі трывогай будзяцца —
Я прыйду. Спадзянанне збудзецца!»

* *

Сціскаюць хвалі пеністыя мора
маіх чаўноў скрыпучую тугу,
а я кладу паволі на вагу
драбніцы ўzech і смоль тугую гора...»

— Хутчэй, дзівак! — рагоча непакора,
штурляючы на чорную дугу
адвагу,
спрыт,

чачуноў маіх вагу
і ёсё, што ў думках песьцю я учора...

— Муштруйце, штормы, гнеў душки, абы
на высупу цела вынеслы гарбы
глыбінных бураў із паўторнай раты!

На высапах — дзікім нетрыве скалы —
прабуюць сілы мужнія арлы,
растуць вызвольнікі і грозныя піраты...

* *

Сіняе і чыстае такое,
хочь да раны сьвежай прылажы.
Толькі не дастаць яго рукою,
ня пераступіць ніяк мяжы...

Выгнуліся гоні, тракты, вёрсты,
і дарожкі лесам зараслы.
Дык скажы мне, дружка, шчыра й проста,
як мы прывітаемся й калі?

Журацца і вербы, і ракіты,
і рабіны ў восенскай імжы
клічущі мяне, кажучы: які ты —
родны полю, блізкі, ці чужкі?

Што сказаць далёкім, сэрцу блізкім
пра зыгібенне зім маіх і лет?
Вечер нашацінены з калыскі
бацькаўской пагнаў мяне у сьвет.

Доўга буду жыць яшчэ, ці мала,
але сэрцу мроіца адно:
моцна да вачай маіх прыпала
поля васільковага відно —

* * *

Вось і нач. Нада мною съязьмі заліліся нябёсы,
Смагла цягне расу ўся сухая і пыльная глеба;
Раскрывающа краскі начныя, як выпадуць росы,
Раскрывающа сэрца маё пад съязінкамі неба.

І на выказаць мне, як у час той яно пачяпела,
Як даверліва, шчыра гарачая словы шантала;
Але сіняе неба, пачу́шы іх, змрочна цямнела,
І съяза пакацілася ў хмарак і ў цемень упала.

1910

* * *

Ноч імлюю шызай зямлю аблівае,
На траве раса, як жомчуг, зігаціц.
У шызым небе зорак россып залатая
Ціха іскрыца-дрыжыць.

У гэткі час душа шырокая разгартае
Крылы белыя, пагнутыя жыцьцем
І змахнуўшы вольна імі, узьлятае
У царства казкі, ёсё авеянае сном.

* * *

Заліліся съязьмі быццамі зоркамі
Неба сіняе, безъярэжнае
Над лагчынкамі, над узоркамі,
Над табой, маё поле сънежнажнае.

Без канца кругом шыр халодная...
Шмат я ўшоў па ёй, затаміўшыся;
Але вось пачу́шь сэрца роднае,
Ураз пачу́шь, душой зь небам злыўшыся.

Рыгор Крушына

Вячорная лірыка

* *

Не аблінай! Заходзь у сад мой небагаты, —
Знайдзі спакой у ім,
і вызнай, што я твой.

23. 6. 57.

* *

Выйду ў поле-красату,
Дзе цвітуць валошки.
Там вянок табе спляту,
Мо сущешу трошкі.

Можа станешся майд
Ціхамройнай песьнай,
І крынічна бруёй,
І вясной Палесья.

Маладосьць пачну гукаць.
Дзе-ж магла згубіцца?

(Заканчэнне на 5-ай бач.)

Ты з пожні спознена зібираешся да хаты,
Галодная, з душой засмаглай, а жывой.

хістаў дзікунства стромуя мяжу,
каб уваскоросу морак ня прыпратай...

Зъ зямлі-ж прыйшлі і вернемся ў землю,
каб пасылья тленыя цела, ліній, нормаў
(агнём душы цяплю шлях і жыўлю)
укласці зьмест свой у інакшасць формай!

УРЫВАК З ПАЭМЫ «ГРАНІТНЫЯ АБВАЛЫ»

... Я-ж бачыў, як збліжаліся яны, —
грымотных гор гранітныя абвалы.
Ляўшун імчаўся з левай стараны,
Правун — із правай. Модны, вытрывалы,
зьгінаў заміны шляху, быццам-бы
адзіны ён трымай у шчопцях сілу,
што ёсё сатэр — і горы, і гарбы
ад поўначы да мутных хваляў Нілу,
каб далей поўным руныцца — туды,
дзе горы горамі пакуль ня біты,
дзе з хмарамі гавораць гарады,
дзе земляў некранёных дрэмлюць міты...

Правун спыніўся. Гора Ляўшуну,
над горамі ляяло цяжкое гора.
Здалося, грешнікі разгойдаві труну
над штормамі страхотных хваляў мора.
У лютай празе съмерці, ня жыцьця,
зірнуўшы на вяршыні гор і скалы,
Правун, абліўшы чорны згубы съяц,
зъярнуўся да маўкліве навалы:
«Гуртуйцеся, няўломкі-камяні,
аброслыя імхамі ціхалібы...
У выпцертым з грудзей зямных вагні
ня бачу я ні вусьцішу, ні згубы.
Разъяранаму — стромыя шлях, круты,
пастаўлены на хіб съпчасты кону.
За посьпех наш, зынічнайных бур, браты,
малюся я ўсяможнаму Дракону!..
Няма я ня будзе сілы і раўні
магутнаму... Праз горы, долы й гаці

праб'емся мы, і як ты нас ні гні, —
скарыца съвет, і съвету ўсе багацьці
да нашай, веру, скочыцца гары...

Я пра адно сягоныня толькі мрою,
каб съвет сказаў: «Бяры ты нас, бяры —
жыхільцё і кроў — гранітнаму горю!..»
Кіпіц мой гнеў! Ни ён, Ляўшун сівы,
адродзілі гідкае Казьбек і Уралу,
а Я і Мы ля берагоў Няўвы
ушчунем злыбеды усходнюю навалу!

Дык пеце-ж кубак пеўсты віна,
зьгібелі каб нікчэмных шпатаў залпы.
Над прыкрасцяй — касцілі Ляўшуна —
на зайдрасць съвету узынисцца Алъпы!»

Хаўрусынік-жа, абветраны, руды,
падбіты ўжо атрутай трупнай мору,
зірнуў здзялі на дзікі спрыт-жуды —
патрушчаныя плечы касарогу,
і хлынула з каменнага нутра,
распеченага палам хцівай прагі:
«Хто съмее ў горле горнага цара
тушыцы пажар і пляміць нашы съягі?»
Нясем мы съвету нормы і правы,
нам кожны камень — госьць і брат жаданы...
Із ног і рук, пакуль 'шчэ сам жывы,
ідзем здымаштав ставечныя кайданы...
Праве хай Правун крануць... Каля
уласных гораў пахавае косьці!
Цалуйце зоры роднага Крамля —
крыніцу перамогі й маладосьці!..

З расколін кручай — шчэляялай труны —
шпурнуўся друз адборны першай раты...
Сыяной зыйшліся ў стыку валуны —
хайрусынікай разбойнія праты.
Трагічны гром! Крышыліся шчыты
грымотных гор, каб гора не зацерці.
Ад роўніка да нетраў Варкуты
зъгінаўся съвет у танцы дзікай съмерці...

Уладзімер Дудзіцкі

Грудзі ўпалыя распрасталіся, —
Ты ня страшна мне, поле чыстае!
Нада мною съяза абарвалася
Ўніз, гарачая і агністая!

* * *

Ціхія мае ёсё песьні, ѿмнія, як вугаль чорны,
Але ёсё-ж яны зас্বецаць, калі я ў вагні мучэнія
Іх разжару, распталю;
А як згасце ён — дык бліснуць, быццам дыямэнтаў
зёрны,

Бо абернуцца, застыгшы, у каштоўнае каменне

Ў час, як лягу я ў зямлю.

* * *

Скрылася кветамі ў полі матіла,
Зарасла бур'яном і травой,
І ўжо памяць людзкай забыла,
Хто паходавы тут пад зямлёнай.

І ўжо, пэўна, ніхто не спазнае,
Што ня просты пяшчаны курган,
А старая магіла съяпнай
Там ляжыць, дзе красуе бур'ян.

Ці-ж ня гэтак скаваў ад вас, людзі,
Мае мовы блеск пекны і жар
Тут тугу, што цісьне мне грудзі,
Ад катарай марнене пясьнёр?

РАМАНС

Не знайсыці мне спакою ні цёмнае ночы, ні днём,
Бо любоў мяне мучыць і паліць пякельным агнём.
Але ведама: каб, апаліўшыся, боль заглушыць,
Трэба толькі да раны халоднай зямлі прылажыць.

Пэўна прыдзеца мне пахавацца ў сырую зямлю,

Каб суцішыць мучэніні і тую забыць, што люблю.

СЪМЕРЦЬ ЗЪМЯІНАГА ЦАРА

(З цыклю «Зъміяны цар»)

Цемень. Сосны. Елкі. Мох. Кара.
Съмержць прыйшла ўжо да мяне...
Разгарыся, вячорная зара,
У туманнай вышыне.

Цёмнай ночы страшна у жальбе
Паміраць. — Шуміць трава,
Глуха дзяцел ў дрэва б'е,
Гучна гукае сава.

А памрош — прыцінцуць грудзі пласты
Гліны. Ўстану-ж на яру,
Падыму галоўку праз кусты,
Гляну ў неба і памру.

Скоціца карона, пабяжыць
Залатая ў шэры мох.
Чорны крот магілку прыдзе рыць.
Дрогне вецер на кустох.

Месяц бэрзыне хвалий серабра,
Расой блісце ў нізіне...
Разгарыся, вячорная зара,
У туманнай вышыне.

ВЕЧАР

На небе месяц стаў зялёны
І хутка стане сънегавым.
Над лесам, дзе шапочуць клёны,
У небе месяц стаў зялёны...

Үсё съпіц. Ня бачыць съвет стамлёны,
Што съвеціча праз хмарак дым,
У небе месяц стаў зялёны
І хутка стане сънегавым.

Міхась Кавыль

ВЕРШЫ

МУЗЕ

Цябе ніколі я ня клікаў,
Сама ты зь некуль нечакана
Ў хвіліны ўзынёсласці вклікай
Мне несла роздыхі Баяна.

Рукою сноў ускалыханы
Паперу браў, пяро у руки;
З крыў расхлюпанеае
Брулі болі згубнай гукі.

Кунегай сэрцы песьціў мала,
Ня ў ногу ритмы кавылялі,
Стыхіі пеніліся хвалі...
Ты мне ні слова не казала.

І мо таму часамі сорам
На голас даўні аглядаца,
А забікі злосным хорам
Клююць на сотні варыяцый.

Цябе ніколі я ня клікаў,
Аж для сябе нат нечакана
Прашу — суворай і вялікай
Прыдзі ў сугучнасьці чаканай.

1957 г.

ВІЛАНЭЛЬ

З табою быў я справядлівы.
Прайшоў па сэрцы дзідай час,
Цяпер я грэшны, нешчасльівы.

Ці раз я чуў твой съмех глумлівы
І дакараў сябе ці раз.
З табою быў я справядлівы.

Мяне вялі душы прылівы,
Святых надзея агонь ня гас.
Цяпер я грэшны, нешчасльівы.

Пад юджвэй юны дух гульлівы,
Ў парокай багне часта граз.
З табою быў я справядлівы.

У съне лавіў твой цену трымсьлівы,
Насіў партрэт твой на паказ.
Цяпер я грэшны, нешчасльівы.

Паблытаў съцежкі век імклівы,
Кахання слодыч — не для нас.
З табою быў я справядлівы,

Цяпер я грэшны, нешчасльівы.

1957 г.

МЯРЭЖА

(Карона санетаў).

I.

На стромы шпіль усходжу спакваля.
Апошні крок да краю... З высі готкай
Гранітны рыцар срэбнай статуэткай
Суцьмяніца у засені гальля.

Тускнене хмараў белая ральля,
І месяц вілы ў руکі... Вочны съветка.
На дне цяснінаў буднія апэртака,
Пасыцель асфальту... Кружыцца зямля...

Ды толькі міць затхлань у горле комам,
Агнёў далёкіх моўкны перазон,
Шарэш па скуры, пот халодны, стома: —

Бяруць пад рукі войныя узвевы...
Яшчэ адзін датриманы канон.
Утораць сэрцу сроті напевы.

II.

Утораць сэрцу сроті напевы...
Мінуйце дом мой, Бахус і Эрот!
Любіў і я заснуць на ўлоні Эвы,
Сачыць дзяўчат у речцы праз чарот...

Сылязой шайтан спражкі горла, рот;
Каўбы шчарнелі з горкае улевы.
Сылімак бязкроўны прагне падагрэвы,
Што тых прыгодаў прайдзісцьветны мот.

Цяпер сябе ушчуно постам шчырым,
Шаленства смазе — лёд бруі у віры,
Замест віна — бязвінны вінагарад.

Мо й добра, што адкрасавалі ружы,
Вішнёвым сумам раніць просінь сад,
Студзёны вецер калія брамы кружыць.

III.

Студзёны вецер калія брамы кружыць.
Бадзяга вольны стэпу і бароў
Самлеў у чаднім водгульлі муроў,
Лісту увішна шастае у лужы.

Зямля, съпятрэлая, жадае съцюкі,
Бы той жабрак у роспачы дароў.
Гарачая у жылах стыгне кроў:
Праходжу шлях сълізотыні і калюкі.

А хтось у съцены грукае што-ночы,
Гукае, суліць, плача і хахода...
Съвятло у спалыні зыркае гашу.

Цяжкай вярыгай горыч успаміна.
Хацеў бы звадзіць роскашшу душу...
Як рады даць? Ля Нёману пакінуў.

IV.

Як рады даць? Ля Нёману пакінуў...
— Ах годзе! Сылёзы ўпалі у цане.
Налі, братуха! Існасьць у віне...
Ты прай, паст... А сладкую дзяўчыну

Я меў... Бывала, прыдзе да мяне,
Пасядзем блізка, блізка... За чупрыну
Рукою возьме. Не, кажа, загіну,
Калі з табой штось стане на вайнে.

Гадзінінкі выбіў дзіве. Шынкар, пузаты,
Лянотна выছадзі: «Пара да хаты!»
Ну, рыхцік доубней ліру аглушки.

Пад плотам спаў і сон съніў: на прывале
Праміж паходаў, зморных, у цішы
Пра вочы любых воіны съпявалі.

V.

Пра вочы любых воіны съпявалі,
І мо таму у скопішчах ліхіх
Хадзілі ўвішней гострыя штыхі,
Гэрояў грудзі краталі мэдалі.

Яны цвягтамі ўквевчалі шляхі,
Каханія Алесі, Зосі, Галі...
Ад іх паглядаў пасінелі далі.
Пакутніцы за нечия грахі.

А вы, што рыбы, млосныя, на пляжы,
Па балях, п'яных, похаці ў катажы
Сумуеце, спраквіліце зару?

Няхай-бы шчэ раз над зямною тванью,—
Уцядць агонь няявісьці й каҳанью,—
Сыпякотнай пугай палыснуў пярун.

VI.

Сыпякотнай пугай палыснуў пярун —
Пярэстай хмары трэснулі пастронкі.
Па гонтах град лупцуе, ў перагонкі
Ліятуць вяты, вяёлія, угрұн.

Іграе сонца на мільёнах струн.
Аzonам душыць у бары сасонкі.
Ярыла, добры, ў цёплія пялёнкі
Ахутаў шчапы маладыя, рунь.

Мурзаты сънег схаваўся на узълеску.
Прад съмерцю сіліца зъяўвіць ён
Красы пяршуныю, сіню пралеску.

VII.

Цвяты вясна кунежыць на кургане,
Напэўна, прыдзе зь ўспыхіх тых краін;
На шыр маўклівых, спаленых раўнін
Сінявым вокам баязьліва гляне.

Клярнітам, флейтай працюрыча раныне,
Гаркавы дым падымеца з руін...
У чадзе, шуме бэзу і шыпшын
Алаліць вусны першае каҳанье.

Пранёшы горыч праз усе шыроты,
Съяротна ранен сумам адзіноты,
Паэт прысядзе помніку калі.

Ён выме томік спад ізрэбнай крысы
І прагукае прывідам у пысы:
— На стромы шпіль усходжу спакваля!...

1957 г.

Міхась Кавыль

СМАГА

Расою буйнай съпёкі смагу
Ня ўтоліца пальмы у пустэльні.
Спадзейны гымн, глушы развагу,
Настальгіі агонь пякельны.

Пустэльны што? Я ня пустэльнік,
Ня съніць мне сны ў цянётых пальмаў.
Мне-б там, дзе стромы звоніць ельнік,
Дзе ў дуб стагодні пярун пальнуў,

Сачыць разгульле навальніцы,
Шаптаць малітву у затульлі...
Забудзь. Глядзі на камяніцы,
Бадзяйся вывіхамі вуліц,

Улевай соды ўтолівай смагу,
Што тяя пальмы у пустэльні.
Спадзейны гымн, глушы развагу,
Настальгіі агонь пякельны.

1957 г.

Вячорная лірка

(Заканчэнне з 4-ай бач.).

Будзе ў памяці съпяваць
З даўных дзён драбніца:Я ў матулі на руках...
Поле каля гаю.Сіні брылік васілька
Ў каласох зрываю:Захапленыя першы ўскрык...
Тэй парой ня ведаў,
Што пачатак песьні ўзынік,
Добры голас дзедаў.Слова — жніўнае цяпло
З подыхам духмянім,
Зазывіела, загуло
Над глухім бур'янам...Я хачу пачуць адно
Шчасны крык дзіцяці;
На руках цябе даўно
Ў съвет нясу, як маці.

25. 6. 57.

*

*

21. 7. 57.

Рыгор Крушына

*

МАЯ ДУША

Мая душа, як яструб дзікі.
Што рвеца ў неба на прастор,
Варуе вольных птушак крыкі, —
Мая душа, як ястраб дзікі.Пачуышы іх, страсе вялікі
Свой сон, шыбне ды вышай гор, —
Мая душа, як ястраб дзікі,
Што рвеца ў неба на прастор!

НАД МАГІЛАЙ МУЖЫКА

Сылі, бядак! Накліла доля над табою:
Ты рабіў, а ўвесь здабытак твой — труна;
Үсе жыцьцё сваё змагаўся ты зь зямлёю,
Але ўрэцце ўсё-ж асілла яна!
Над табой пласт гліны цяжкай наваліла,
Грудзі ўлалія прыціснула пяском...
Дык скажы ты мне, халодная магіла:
Для чаго-ж змагаўся цягам ён з жыцьцём?

ПЕСНЯ ПРА КНЯЗЯ ІЗЯСЛАВА ПОЛАЦКАГА

(3 «Слова аб палку Ігаравым»)

Ізяслав-князь, сын Васількаў
Даўнімі часамі
Аб літоўскія шаломы
Пазваніў мячамі;
Адняў славу ён у свога
Дзеда, у Ізяслава,
І улёціся нярхома
На траве крывавай
Пад чырвонымі сваімі
Роднімі шчырамі,
Ўвесі пасечаны, пазыбты
Ворагаў мячамі.Усхапіў ён ту ю славу
І прад съмерціяй кажа:
«Крылы птух тваю дружыну
Прыадзелі, княжа,
І зъявары кроў палізалі...»
У бай крывавым
На было ні Ёсевалода,
Ані Брачыслава.
Урані ѿмотна з цела
Ён душу ўдалую
Цераз пацерку на шыі,
Цераз залутаю.
Засмуцілася вясласць,
Песыні замаўкаюць,
І жалобна, сумна трубы
У Гародні граюць.

НАД МОРАМ

Учора ѹшчэ буры раскаты грымелі, выў вецер шалёны, на-
сіліся чайкі над морам, як белае сънежнае коме і цёмна-
зялёныя хвалі узвышу съцяно, рассыпаўшы белыя кудры; ўзвышвалі, капілісці ў моры, адна па адной набягала на
дзікі, абрывісты берег, — і бурыя скалы трасціся пад вагай
іх цяжкіх ударуў, сваімі грудзімі на бэрэгі вады разбываючы
глыбы. Паветра стагнала, і хвалі пад грукат і гул паганалі так
горда, вясёла і вольна, пакінуўшы думкі аб съмерці!

І я быў вясёлы і горды. І мне пачуцьця волі хвала, нали-
нуўшы, ўлалія грудзі высока ў гару падымала, змываючы

з сорца ўсю ціну. І ўсё, што ў ім спала глыбока, тады прабу-
дзілася разам, зрабілася цэльнім, магутным. І чуў я, свабодны

і моцны, так, чуў, што я чалавек!

Мінulaася грозная бура, а мора дасюль яшчэ б'енца. Ў бяз-
межным съвінцовым абшары ўздымаюцца дзе-ня-дзе хвалі,
ідуць без надзеі, бяз волі, панура да берагу лянуць, аж скалы
удараць бясыцьльна і зыгінуць з глухою нудою.

Шкада мне вас, шэрыя хвалі, шкада ўсёй душой надарва-
най, ўсім сэрцам, ужо апусціць: вы-ж — родныя сёстры

мае!

<div data-bbox="650 6

Дэструктары

Ад Рэдакцыі: Ніжэй зъмішчаем артыкул, прысланы нам з Задзіночных Штатоў Амэрыкі адным ведамым і заслужаным беларускім нацыянальным працаўніком. Ён зъмішччае прыкрай для нас спасыціц, але, нажаль, праўдзівія ёй аб'ектыўныя. Уважаючы за патрабнае станоўкае змаганье з усякім зъявамі дэструкціі ў нашым грамадзкім жыцці на чужіне, мы ёй зъмішчаем гэты артыкул, ня гледзячы на тое, што некаторы з нас можа ёй на хадзе-ліб, як кажа прыказка, «выносіць съмечца з хаты» ё паказаў яго іншым.

*

У васяродзьдзі нашай эміграцыі ёсьць некаторая колькасць людзей, ужо нараз зъвіяртаючая ўвагу наша грамадзкасці на свае чыны ё паводзіны. Гэтая групка навет прабае стварыць тых ці іншыя падставы ідзінага характару, больш таго, падзляеща на партыі нібы з рознымі падыходамі ё перакананымі. Цікава, што ўсе гэтыя людзі асабліва падчыркуваючы, што яны «стаяць на Акце 25 Сакавіка», што готовыя за яго змагацца навет фізычнымі спосабамі. Ня гледзячы на пышныя доклады, піарычную прыналежнасць, пёрысты склад, усе яны сцэняльзізавалісі ў вадным: па дэструкціі. Пераважная большыня гэтых дэструктараў — гэта людзі, што адараўліся да пыскалёгіі простага селяніна, але не набылі ў паветы.

Вельмі аблежаваны ў сваіх съвета-паглядах, малаудукаваны, зусім слаба арентуючыся ў палітыцы, культуры, эканоміцы, гісторыі, яны шмат чаго на- агул не разумеюць, бачаць і тлумачыць із сваімі навысокага даху, ня могуць узъянца вышыя собескае хаты. Звычайна ўсе тыя, што маюць больш шырокі съвета-пагляд, грамадзкое дас্বічтвенніе, індывідуальнасць, выклікаючы у гэтых няпойдэнцічных людзей зайдзрасць, імкненіе абнізіць, аблайць і зъяўня- ўсе сваіх улётных працоўнікаў.

Усюкая канструкцыйная дэйнасць для такоі групкі дэструктараў немагчыма перш за ўсё таму, што яны да ёе **нездольныя** паводзілі сваіх грамадзкіх якасцяў, адукаваны, ведаў: падруге — склад іхнае натуры, атрымаўшы ад жыцці толькі здолнасць рэагаваць на адмоўныя факты, знайходзіцца ў сталым супраціве ўсім дадаткамі. Як- раз гэтыя прычыны разъўваюць у дэструктараў жаданыне разбурыць, раз- лажыць, зьнічыць, цяту да амаральнасці, цынізму, съядомай ілжы, нахілы да даносаў, аблыжнасці, шантажу і г. д. Іхны лёзунг: «Далоў канструк- туўніцца, хай жыве дэструкція!»

Дэструктары маюць у сваіх складзе і жменку вышыі стоячых асобаў — гэта іхная эліта, але даволі сваеасаблівага характару. Адныя сумленна, іншыя пад націскам пасярэднасці, — гэтая эліта ў імкненіце падвесіць пад дэструкцію ідзінай абургутаваныне, злажыць ней- кую тэорыю» дэструкціі. Яны пра- буюць пісаць кніжкі ў артыкулы, высту- паюць публічна, аднак немагчыма зъяўняцца да навуковага, аўтэктурнага, фактывічнага думанія, даць спрадаві- ўю ю незалежную ад каньюнктуры аценку таму-саму зъяўшчу, штурхава ў дэструктараў каціца ў балота блытаўны, плётак, хвалышаванія, на- прыкрытыя ляякі ў аплёўваныя. Чым, як на ўсім гэтым напоўненым выдадзе- нымі брашурахі ад Беларусі, кніжка «Гісторыя праваслаўной царквы на Беларусі, дадзеная аб гэнасыдзе на Бела- русі і г. д.?

Усюды або галаслоўныя безпастаў- ныя вывады, або паблытнікі, нязгод- ныя з запраўднасцю дадзеных, лічбы, імёны, гады. Відаць, што матарын пад- нае над аўтарамі, і апошні анік як можа прыпесці яго ў парадак. Адвёўшы таю «гісторыю» колькі бачынак, аўтар хутчэй імкненіца пазбавіцца яго і перехо- дзіць да ўлюбленаі лапікі. Калі за- праўднаму навукоўцу ставіцца ў віну навет эмакіянальныя выражэніні, дык што можна кізець аба навуковыя пра- цаў дэструктараў, дзе толькі ў бачыш найболыш нізкапробную «эмакіяналь-

Хвалышывыя клопаты

(Заканчэнне з 7-ай бачыны)

толькі грашыма, а ад здачы прадуктаў сельскай гаспадаркі яны зволыненыя.

Абліцалася таксама, што перасяленцы будуть зволынены на пэўныя тэрмін ад аваўязковых паставак мяса і малака. Цяпер гэта абліціца страшіта значынне, бо ўсе калгаснікі будуть зволыненыя ад гэтых паставак ад 1-га студзеня 1958-га году.

Так камуністычная партыя і ўрад «клаткоўніца» ўбілі калгаснікіх-перася- ленцаў, забіраючы ад іх апошнія рэшткі свабоды і самастойнасці.

С. Сімановіч

Хрушчоў і музы

Мы ўжо бачылі нашага «роднага» і карыфейскага Мікіту Хрушчова ў розных роліх і позах. Ён нас вучыў, як арганізація аграрыады, колкі гною класыці ў ямку пад кукурузу, як з чароту будаваць хмарадзёры, як съвініямі выбіраць бульбу, як падбадзёрваць (марозам) бедных невясёлай на казахстанскай цаліне, як падмазаўць маслам камунізм, як на съвініях даганіце Амэрыку і г. д. Чаго нас ня вучыў наш універ- салны першы сакратар ЦК КПСС??

Але вось сініня мы ўбачылі ў новай ролі: ні то карыфэя, ні то мэцната, ні то настаўніка ў галіне літаратуры і мастацтва. 28-га жніўня «Правда» апублікавала ў скароце аж тры выступленія карыфейскага Мікіты. Адно — на сходзе пісменнікаў 13-га травеня, другое — на прыніцці пісменнікаў, мастакоў, скульптараў і кампазытараў 19-га травеня і на сходзе партыі актыўу ў ліпені — ўсё з гэтага году.

Я, прызнаюся, што аж прысёў з захаплення. Выявілася, што наш родны Мікіта ня толькі знаёмы з кукурузай, чаротам, хатнім жывёлай, ды гноем, але ізвест з усімі дэвізіямі музамі жы- ве за панібрать, быццам-бы з імі съвініней пасыў. Ян ведае з афіцыйнай біяграфіі Хрушчова, ён пачынаў сваю жыццёвую кар'еру ад пастуховай пуги,

ЛІКВІДАЦІЯ БЕЛАРУСКАГА ДОМУ ТАРОНТА І ЗБМ

У пачатку жыўенія сёлета на жаданіе Праваслаўнай Царквой Рады ў Таронта была скліканая сходка сяброў ЗБМ ў Таронта, аб якой на былі паведамлены ўсе ягоныя сабры. Гэтая сходка пасланава з злыўкідзіца Беларускі Дом у Таронта і ўсю ягоную месамасць перадаць праваслаўнай парадкі. Дыс усё, што рабілася для беларускай нацыянальнай справы, перастаце ціпер існаўваць. Ці гэта думалі людзі, якія давалі грошы на Беларускі Дом у Таронта з Канады і юных краінаў? Што яны цяпер скажуць? А як глядзіце на гэтае наше праваслаўнае духавенства? Ці і яны хочуць ліквідація беларускай арганізаціі і забіраць іхнуну месамасць? А сяброў ЗБМ ў Таронта мусіць зразумець, што яны сталіся ліквідатарамі беларускай справы ў Канадзе.

Ахвярадаўца

АГУЛЬНЫ СХОД ЗБМ У КЛЫЎЛЭНДЗЕ

У суботу, 10-га жніўня, а 6-ай гадзіні звечары, адбыўся агульны спавада-зачна-перавыбарны сход Згуртавання Беларускіх Моладзі ў Клышлендзе.

Кіраўнік моладзі Ул. Дунец у кароткіх словамі адчыніў сход да запрапано-ваў выбраць празыдыплю сходу. У празыдыплю быў выбраны: С. Карніловіч — старшыня, Ул. Літвінка — сакратар. Справадаўцу з дэйнасціяў прачыталаў кіраўнік, а акт рэвізійнае камісіі сп. А. Сацівіч. З спавадацца выявіўся, што моладзь на бягучы год зрабіла вельмі шмат і добра стаіць фінансава. Пасля дыскусіі сход аднагалосна даў абсалютарыю із падзякою ўступаючаму кіраўніцтву.

У новае кіраўніцтва адкрытым гала- саваннем быў выбраны наступны сп. сп.: Ул. Дунец — кіраўнік, Ул. Літвінка — застушнік, Іра Каляда — сакратар, Маня Лук'янчык — скарбнік і інж. Ка- стусь Калоша — культурна-асветны раз- фэронт. У сабры рэвізійнае камісіі ўва- йшылі сп. сп.: Аркадзь Сацівіч, Сяргей Карніловіч і Анатоль Лук'янчык.

7-га жніўня, за тры дні перад агульным сходам моладзі, адбыўся сход спартовіцтваў, дзе выбрали кіраўніцтву ў на- ступным складзе: Хведар Пагуда — мэ- няджэр (старшыня), Кастьша Калоша — скарбнік і сакратар, Віктар Лукашэвіч — капітан дружыны, Міхась Строчын — гаспадар і Сяргей Плотнік — за- стушнік мэнеджара.

Пасля сходу моладзь ўсе накрываўся на банкет, які ладзілі спартову. На банкете было шмат гасцей. Прамаўляў сакратар футбольнай лігі ў Огэ сп. Ко- мандэр Колін і кіраўнік суддзязяў сп. Цімэрман. Абодва прамоўцы хвалілі беларускіх спартовіцтваў за добрую гульню добра захаваныя на пляцы. Сакратар быў уручаны падарак ад беларус- ких дружын «Пагоні», а сяброўскі — гаспадар і Сяргей Плотнік — за- стушнік мэнеджара.

Пасля сходу моладзь накрываўся на банкет, які ладзілі спартову. На банкете было шмат гасцей. Прамаўляў сакратар футбольнай лігі ў Огэ сп. Ко- мандэр Колін і кіраўнік суддзязяў сп. Цімэрман. Абодва прамоўцы хвалілі беларускіх спартовіцтваў за добрую гульню добра захаваныя на пляцы. Сакратар быў уручаны падарак ад беларус- ких дружын «Пагоні», а сяброўскі — гаспадар і Сяргей Плотнік — за- стушнік мэнеджара.

Слава нашым дэйнасцюм у розных галінах беларуское нацыянальнае дэйнасці, і якія ўсцяпкі рухаюць наперад беларускую справу. Хай не абразаю, але стымулам для іхнае натхнённае працы будзе абурэнне дэструктараў. Той, каму дарагая Беларусь, будзе заўсёды з намі! Такая ёсьць непахітная лёгік.

Канструктар

мыхлі паасобных творчых работнікаў, запабегчы магчымасці стварэння прынцыповых пазыцыяў...».

Думаю, што тут камінтары непатрабуюць. Хрушчоў дамагаеца заціснуць цэнзурыны наморднікі.

Але, пакінен дэзвіцца, ды падумаем, што-б было, каб гэтага ня было.

Прыкладам, якіс ўпакіца сучасную «Боскую камэдзю». Вось якія ўзбраць, скажам, наевіца Кацярына вядзе аўтара, а з ім і чытала ў сабрэ Савецкі чытатэльня, што чамусыці праўглазіў рапіднай лініі для яеўрапейцаў.

«Камуністычная партыя падтрымоўвала і падтрымоўвае тых творчых работнікаў, якія ствараюць мастацкія вобразы, ажыццяўляюць іхнае дэяньні ў савецкіх пісменніках і мастацтвах. Але, пакінен дэзвіцца, ды падумаем, што-б было, каб гэтага ня было.

Прыкладам, якіс ўпакіца сучасную «Боскую камэдзю». Вось якія ўзбраць, скажам, наевіца Кацярына вядзе аўтара, а з ім і чытала ў сабрэ Савецкі чытатэльня, што чамусыці праўглазіў рапіднай лініі для яеўрапейцаў.

«Камуністычная партыя падтрымоўвала і падтрымоўвае тых творчых работнікаў, якія ствараюць мастацкія вобразы, ажыццяўляюць іхнае дэяньні ў савецкіх пісменніках і мастацтвах. Але, пакінен дэзвіцца, ды падумаем, што-б было, каб гэтага ня было.

Прыкладам, якіс ўпакіца сучасную «Боскую камэдзю». Вось якія ўзбраць, скажам, наевіца Кацярына вядзе аўтара, а з ім і чытала ў сабрэ Савецкі чытатэльня, што чамусыці праўглазіў рапіднай лініі для яеўрапейцаў.

«Камуністычная партыя падтрымоўвала і падтрымоўвае тых творчых работнікаў, якія ствараюць мастацкія вобразы, ажыццяўляюць іхнае дэяньні ў савецкіх пісменніках і мастацтвах. Але, пакінен дэзвіцца, ды падумаем, што-б было, каб гэтага ня было.

Прикладам, якіс ўпакіца сучасную «Боскую камэдзю». Вось якія ўзбраць, скажам, наевіца Кацярына вядзе аўтара, а з ім і чытала ў сабрэ Савецкі чытатэльня, што чамусыці праўглазіў рапіднай лініі для яеўрапейцаў.

«Камуністычная партыя падтрымоўвала і падтрымоўвае тых творчых работнікаў, якія ствараюць мастацкія вобразы, ажыццяўляюць іхнае дэяньні ў савецкіх пісменніках і мастацтвах. Але, пакінен дэзвіцца, ды падумаем, што-б было, каб гэтага ня было.

Зъ беларускага жыцця

нарэзаныя Харватай чаша. Тут варта за- цеміць, што Беларусь злучыўшыся з Харватамі выигралі чашу Штату Огэ. Харваты падаравалі беларускай дружыне кашуцькі з надпісам «Пагоня». Пасыльнае вячэры распачаліся танцы пад аркестру «Палессе». Вечар прышоў вельмі прыемны, за што дзякавалі госьці прыгожымі словамі да ўсе жадалі беларускі дружыні «